

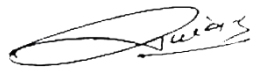
**Pt. Ravishankar Shukla University,
Raipur (C.G.), India 492010**

CURRICULUM & Syllabus
(Based on CBCS & LOCF)
M.A. Classics
(Semester System)

Semester: I-IV

Session: 2025-27 (सत्र के लिये प्रभावशील)

टीप:- सत्र 2024-26 के पाठ्यक्रम को सत्र 2025-27 के लिए यथावत् प्रभावशील किया जाता है।

Approved by	:	Prachya Sanskrit (Classics) BOS -	
Board of Studies	:	(VYAKARANAM)	
Dates	:	16.05.2025	
Name of Chairman	:	Dr. Raghvendra Sharma	
Name of Member's	:	Dr. Bahuran Singh Patel	
		Dr. Hemant Sharma	
		Dr. Santosh Tiwari	
		Dr. Gyanesh Upadhyay	
		Shri Pankaj Panday	

एम.ए. क्लासिक्स

“व्याकरणम्”

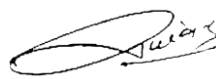
(परिचयः)

स्नातकोत्तर- पाठ्यक्रमोऽस्ति । अत्र संस्कृतस्य प्राच्यग्रन्थानां चतुर्सत्राद्धात्मकं पा / व्याकरणं द्विवर्षात्मकं- ,संस्कृतव्याकरणशास्त्रीयग्रन्थानां अन्य शास्त्रादीनाञ्च विविधावधारणानाम् विविधव्याकरणशास्त्रीयसिद्धान्तानां च अध्ययनअध्यापनं क्रियते । व्याकरणस्य मूलप्रवृत्तीनां - याः काव्यप्रतिभायाः च परिज्ञानाय विकासाय च वैयाकरणानाम् सृजनात्मकतायाः नवरचनाधर्मिता पाठ्यक्रमोऽयं सम्पद्यते । अनेन विद्यार्थिषु नैतिकतायाः तर्कक्षमतायाः परिष्कारक्षमतायाः ज्ञानपिपासायाः समालोचनक्षमतायाः नेतृत्वक्षमतायाः अनुसन्धानप्रवृत्तेः व्युत्पत्तेश्च वृद्धिः सञ्जायते । शास्त्रनैपुण्यप्राप्तये सिद्धान्तनियोगाय सामंजस्यसंवर्धनाय शास्त्र विमर्शनाय व्याकरणशास्त्रवैलक्षणाय संस्कृतनव्यप्राच्यवैयाकरणआचार्यपरम्परापरिचय-ावाप्तये पाठ्यक्रमोऽस्ति । पाठ्यक्रमाध्ययनेन विद्यार्थिनः व्याकरणशास्त्रज्ञाने सिद्धान्तपरिष्कारे, पाण्डुलिपिसम्पादनेस्कृतानुवादने अन्यभाषासाहित्यसं , न्याय मीमांसक मतानाम् समालोचने च पारङ्गताः भूत्वा शास्त्ररक्षणाय आजीविकालाभाय शक्ताः भविष्यन्ति ।

प्रोग्राम आउटकम- (फलितांशः)

PO -1	❖ व्याकरणशास्त्रेविद्यमानविविधसिद्धान्तानांअवधारणानाञ्चविक्षेपणायविद्यार्थिनांनिर्माणः ।	
PO -2	❖ व्याकरणशास्त्रेअनुसंधानायसिद्धान्तपारिष्कारायसामर्थ्याधिगमनायचविद्यार्थिनांनिर्माणः।	
PO -3	❖ नूतनसंस्कृतपदसर्जनायवाचनायभाष्यसंरचनायैचविद्यार्थिनांनिर्माणः।	
PO -4	❖ व्याकरणशास्त्रेनिहितलोककल्याणकारकतत्त्वाधिगमनेनमूल्यपरकज्ञानप्रदानेन विद्यार्थिषुनैतिकमूल्यानांविकासः ।	च
PO -5	❖ व्याकरणशास्त्रसम्बद्धविशेषज्ञतायाःसंवर्धनंनवोन्मेषीप्रतिभायाःप्रकटीकरणंच।	
PO -6	❖ व्याकरणाध्ययनेनसम्प्राप्तविशेषाधिकाराणांसामर्थ्यवहनम्।	
PO -7	❖ विद्यालयेषुसंस्कृतशिक्षकनिर्माणदृष्ट्यामहाविद्यालयेषुविश्वविद्यालयेषु सहायकप्राध्यापकनिर्माणदृष्ट्याउत्प्रेरणंतद्दृष्ट्याअध्ययनम्अध्यापनञ्च ।	च
PO -8	❖ पतञ्जलिप्रोक्त-रक्षा-ऊह-आगम-लघु-असंदेह- प्रयोजनपूर्तयेनूतनपद्धतिविकासायछात्रेषुनवीनदृष्टेःप्रेरणम् ।	
PO -9	❖ नेट् सेट् परीक्षोत्तीरणाय कौशलाभिवर्धनम्	
PO -10	❖ लोककल्याणभावनासम्भरणायराष्ट्रहितसंवर्धनायविकासायसामर्थ्यपूर्णप्रबुद्धमानवसंरचनायै पाठ्यक्रमोऽयंसञ्जायते।	
PO -	❖ छात्राणांनव्यन्यायदृष्टिविकासः ।	

PROGRAMME SPECIFIC OUTCOMES (PSOs):At the end of the program, the student will be able to:

PSO1	❖ व्याकरणशास्त्रसम्बद्धक्षेत्रेषुशोधकरणायविद्यार्थिनाम्उत्प्रेरणम् ।
PSO2	❖ व्याकरणशास्त्रस्यविविधसिद्धान्तानाम्उन्नतज्ञानप्रदानम् ।
PSO3	❖ नव्यप्राच्यव्याकरणपद्धतिअनुसन्धानप्रवृत्तिविकासःउच्चशिक्षाप्राप्यतयेसशक्तछात्रनिर्माणः च ।
PSO4	❖ विद्यार्थिषुविक्षेपणात्मकतायाःविवेचनात्मकतायाःतार्किकक्षमतायाःरचनात्मकतादिगुणानांविकासः ।
PSO5	❖ व्याकरणशास्त्रसम्बद्धक्षेत्रेषुशोधकरणायविद्यार्थिनाम्उत्प्रेरणम् ।

एम.ए.क्लासिक्स
व्याकरणम्

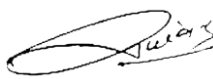
Specification of Course	Semester	No. of Courses	Credits
Core	I-IV	14	70
Elective	III-IV	06	30
Total		20	100

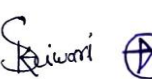

M.A. Classics (Vyakaranam)

PROGRAMME STRUCTURE

Seme ster	Cour se Natur e	Course Code	Course Title	Course Type(T/ P)	Hrs./Week घण्टेसमाह/	Credit s	Marks		
							CIA	ESE	Total
प्रथम सेमेस्टर	Core	VY110	वैयाकरणभूषणसारः (धात्वर्थ-लकारार्थ-सुबर्थनिर्णयश्च)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY120	महाभाष्यम् (प्रथमद्वितीयाहिनके)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY130	लघुशब्देन्दुशेखरः (अच्संधियावत्)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY140	परमलघुमंजूषा शक्तिर्लक्षणाव्यंजना, (शाब्दबोधसहकारिनिरूपणम्)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY150	वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	T	5	5	30	70	100
द्वितीय सेमेस्टर	Core	VY210	संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः	T	5	5	30	70	100
	Core	VY220	महाभाष्यम् (तृतीयचतुर्थाहिनके)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY230	परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रत्वसंपादकप्रकरणम्)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY240	परमलघुमंजूषा (धात्वर्थः, निपातार्थः, लकारार्थः, कारकार्थः)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY250	प्रौढमनोरमा (स्वादिपर्यंतम्)	T	5	5	30	70	100
तृतीय सेमेस्टर	Core	VY310	महाभाष्यम् (पंचपद्याहिनके)	T	5	5	30	70	100
	Core	VY320	परिभाषेन्दुशेखरः (बाधवीजप्रकरणम्)	T	5	5	30	70	100
	Electi ve (Sele ct any one)	VY331	भारतीयदर्शनानि	T	5	5	30	70	100
		VY332	महाभारतंरासपञ्चाध्यायी च	T	5	5	30	70	100
	Electi ve (Sele ct any one)	VY341	भाषाविज्ञानम्	T	5	5	30	70	100
		VY342	संस्कृतपत्रकारिता	T	5	5	30	70	100
	Electi ve (Sele ct any one)	VY351	ज्योतिष्शास्त्रम्	T	5	5	30	70	100
		VY352	ज्योतिष्शास्त्रम्	T	5	5	30	70	100
	Core	VY410	महाभाष्यम्	T	5	5	30	70	100
		VY420	परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रशेषप्रकरणम्)	T	5	5	30	70	100
चतुर्थ सेमेस्टर	Electi ve (Sele	VY431	अर्थशास्त्रम्	T	5	5	30	70	100

Sem ester	Course Nature	Course Code	Course Title	Course Type (T/P)	Hrs/ Week	Cre dits	Marks		
							CIA	ESE	Total

	ct any one)	VY432	पालि: प्राकृतशअपमं-श्च	T	5	5	30	70	100
	Electi ve (Sele ct any one)	VY441	दृश्यकाव्यम्	T	5	5	30	70	100
		VY442	शोधप्रविधि:	T	5	5	30	70	100
	Electi ve (Sele ct any one)	VY451	पुराणेतिहासः	T	5	5	30	70	100
		VY452	अदृष्ट-गद्य-पद्यव्याख्या निबन्धाश्च	T	5	5	30	70	100

**Prog
ram
me
Artic**

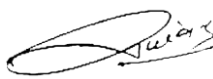
ulation Matrix:

Following matrix depicts the correlation between all the courses of the programme and Programme Outcomes

Course Code	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
VY110	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	√
VY120	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√
VY130	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√
VY 140	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√
VY150	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	√	×
VY210	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	×	√
VY220	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
VY230	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	×	√	×	×
VY240	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
VY250	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	×	×
VY310	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
VY320	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
VY331	√	√	×	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
VY332	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
VY341	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
VY342	√	×	×	×	√	√	√	×	×	√	√	×	√	√	√	×
VY351	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	×	√	×
VY352	√	√	√	×	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
VY410	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
VY420	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√

VY431	x	√	x	√	√	x	√	x	√	x	x	√	√	√	√	√
VY432	√	√	√	√	√	x	√	√	x	√	√	√	√	√	√	√
VY441	√	√	√	√	√	x	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
VY442	√	√	√	√	√	√	√	x	x	√	√	√	√	√	√	x
VY451	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
VY452	x	√	√	√	√	x	√	x	x	√	√	x	√	√	√	√
No. of courses mapping the PO/PSO	24	25	23	23	25	19	26	18	12	25	25	24	24	25	18	20

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-110	वैयाकरणभूषणसारः (धात्वर्थ-लकारार्थ-सुबर्थनिर्णयश्च)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

छात्राणां नव्यन्याय दृष्टि विकासार्थम्।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	नव्यन्यायदृष्टिविकसिता भविष्यति	Ap
2	धात्वर्थज्ञानंभविष्यति।	Ap
3	धात्वर्थविषयकनैयायिकमीमांसकमतज्ञानंभविष्यति।	U
4	लकारार्थविश्लेषण क्षमता विकासः।	An
5	सुबर्थज्ञानंभविष्यति।	U

C:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

CO \ PO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5

CO1	3	3	3	-	1	-	3	1	-	-	-	3	1	-	-	-
CO2	3	3	3	1	1	1	3	-	-	-	-	3	2	-	-	3
CO3	3	3	3	1	1	1	3	-	-	2	-	3	2	-	-	2
CO4	3	3	3	1	1	2	3	1	-	2	1	3	2	-	-	-
CO5	3	3	3	1	1	-	2	-	-	2	2	3	2	3	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	धात्वर्थ निर्णय मंगलाचरणतः घटो नश्यतिइत्यस्यार्थ बोधविचारपर्यन्तम्	15	1
II	धात्वर्थ निर्णय फलव्यापारयोस्तत्रकारिकातःकिंकार्यपचनीयंचेत्यादिकारिकयाव्यापारस्यधात्वर्थत्वसमर्थनम्यावत्	15	2
III	धात्वर्थ निर्णय अपिनाव्यापारस्यधात्वर्थत्वेहेत्वन्तरसमुच्चयात् आख्यातस्यभावनायामसाधुत्वेबोधाभाव निराकरण पर्यन्तम्	15	3
IV	लकारार्थ निर्णय लडादिषट्ठिलकारणामर्थसङ्केतावर्तमानेल् इत्यादि सूत्रैरर्थनिर्देशस्योपलक्षणत्वम्	15	4
V	सुबर्थनिर्णय आश्रयोअवधिरुद्देश्यः इत्यादि कारिकयाद्वितीयातृतीयादिबिभक्तीनामर्थनिर्देशाद्विधिनियमवर्णनपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

- वैयाकरणभूषणसारः -श्री पं. कालीकान्तझा, चौखम्बाकृष्णदास अकादमी, वाराणसी
- वैयाकरणभूषणसारः -डॉ. चंद्रिका प्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

ReferenceBooks:

- व्याकरणशास्त्रका इतिहास -युधिष्ठिर मीमांसक रामलाल कपूर ट्रस्टबहलगाढ़ हरियाणा
- संस्कृत वाङ्मय कावृहद इतिहास, प्रो. गोपालदत्त पांडेय उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ

एम.ए.क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-120	महाभाष्यम् (प्रथमद्वितीयाह्निके)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

छात्राः व्याकरण शब्दस्य व्युत्पत्ति- प्रयोजनानि- महत्व- उद्भव- विकास विषये ज्ञास्यन्ति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	छात्राः व्याकरण शब्दस्य व्युत्पत्ति- प्रयोजनानि ज्ञातुं समर्था भविष्यन्ति ।	Ap
2	शब्द नित्यानित्य वर्णोपदेशप्रयोजनविषयकं ज्ञानं भविष्यति ।	Ap
3	प्रत्याहाराणां विश्लेषणात्मक ज्ञानं भविष्यति ।	U
4	छात्राः प्रत्याहार वर्णकदेशग्रहणाग्रहण निर्णय कर्तुं समर्था भविष्यन्ति ।	An
5	व्याकरणस्य दार्शनिक स्वरूप ज्ञास्यन्ति ।	AP

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO2	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO3	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	2
CO4	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	2
CO5	3	3	3	1	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	पस्पशाह्निकम् शास्त्रारंभ प्रतिज्ञा वाक्यात् जाति-व्यक्ति-पदार्थनिर्णयाधिकरणम्	15	1
II	पस्पशाह्निकम् शब्दनित्यत्वानित्यत्वविचारात्त्वर्णोपदेशप्रयोजनाधिकरणयावत्	15	2
III	प्रत्याहाराह्निकम् (अड्डण्, ऋलृक)	15	3
IV	प्रत्याहाराह्निकम् एओङ्सूत्रतःवर्णकदेशग्रहणाग्रहणनिर्णयाधिकरणपर्यन्तम्	15	4
V	प्रत्याहाराह्निकम् हयवरट्सूत्रतः अक्षर समाम्नाय उपदेशप्रयोजनम्	15	5

BooksRecommended:

- 1.व्याकरण महाभाष्यम्, प्रो जयशंकर लाल त्रिपाठी, कृष्णदास अकादमी, वाराणसी,
- 2.व्याकरण महाभाष्यम्,श्री गुरुप्रसाद शास्त्रीप्रतिभा प्रकाशन दिल्ली

ReferenceBooks:

- 1.पतंजलिकालीन भारत, डा प्रभुदयाल अग्निहोत्री, बिहार राष्ट्रभाषा परिषद, पटना
2. पाणिनिकालीन भारतवर्ष, वासुदेवशरण अग्रवाल, चौखम्बा सुर भारती प्रकाशन, वाराणसी

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A	व्याकरणम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-130	लघुशब्देन्दुशेखरः (अच्संधियावत्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
j	30		70

LearningObjective(LO):

छात्राः नव्यन्यायदृष्ट्या व्याकरणस्य पदार्थं निर्णेतुं समर्थाः भविष्यन्ति।

CourseOutcomes(CO):

CO No	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	छात्राः संज्ञा प्रकरणं ज्ञातुं समर्था भविष्यन्ति ।	Ap
2	पूर्वत्रसिद्धां सिद्धांतम ज्ञातुं समर्था भविष्यन्ति ।	U
3	संधिविषयकं ज्ञानं भविष्यति ।	U
4	अचसंधि प्रयोगार्थं समर्था भविष्यन्ति ।	Ap
5	अच संधि इत्यस्य नव्य न्याय दृष्ट्या पदार्थं निरूपणेन विश्लेषण क्षमतायाः विकासः ।	An

CL:CognitiveLevelsCognitiveLevel:**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**B**-Evaluate;**C**-Create.

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	3
CO2	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	1
CO3	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO4	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO5	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	1

"3"-Strong,"2"-Moderate,"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	संज्ञाप्रकरणम् मंगलाचरणतःतुल्यास्यप्रयत्नमसवर्णम्सूत्रपर्यन्तम्	15	1
II	संज्ञाप्रकरणम् पूर्वत्रासिद्धम्सूत्रतःससिङन्तपदम्सूत्रपर्यन्तम्	15	2
III	संज्ञा प्रकरणम् परिभाषा प्रकरण अच संधि प्रकरण हलोअनन्तराःसंयोगःसूत्रतःअचःपरस्मिन् पूर्व विधौसूत्रमयावत्		
IV	अचसंधिप्रकरणम् न पदान्तद्विर्वचनवरेयलोपस्वरसवर्णानुस्वारदीर्घश्चर्विधिषुसूत्रतःएत्येधत्यूठसुसूत्रम यावत्	15	4
V	अचसन्धिप्रकरणम् उपसर्गातद्विधातौसूत्रपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

- 1 लघुशब्देन्दुशेखरः पं बैकुण्ठ नाथ शास्त्री चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी
- 2 लघुशब्देन्दुशेखरः आचार्य विश्वनाथ मिश्र चौखम्बा संसकेत प्रतिष्ठान दिल्ली

ReferenceBooks

- 1 संस्कृत व्याकरण शास्त्र क इतिहास युधिष्ठिर मीमांसक रामलाल कपूर ट्रस्ट प्रेस बहालगढ़ हरियाणा
- 2 संस्कृत वांगमय का वृहद इतिहास प्रो गोपालदत्त पांडे उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ

एम.ए.क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-140	परमलघुमंजूषा शक्तिर्लक्षणाव्यंजना, (शाब्दबोधसहकारिनिरूपणम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

व्याकरणस्य परिष्कारग्रंथानां परिचयः तथा च व्याकरणस्य दार्शनिकस्वरूपस्य अवबोधनम् ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse, thestudentswillbeableto:	
1	शब्दशक्तिविषयकं व्याकरणशास्त्रस्य विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति ।	An
2	शक्तित्रैविध्यस्य व्याकरणे प्रयोगविषये समर्थाः भविष्यन्ति ।	Ap
3	संयोगादीनां शक्ति नियामकस्य ज्ञानं भविष्यति ।	U
4	लक्षणाव्यंजनाविषयकं व्याकरणमतज्ञानं भविष्यति ।	U
5	आकांक्षा योग्यता सन्निधि तात्पर्य प्रयोगार्थं छात्राः समर्था भविष्यन्ति।	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO2	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO3	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO4	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
CO5	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	शक्तिनिरूपणम् शक्ति विषयक नैयायिकमतात् तादात्म्य स्वरूपप्रतिपादन -पर्यन्तम्	15	1
II	शक्तिनिरूपणम् बौद्ध पदार्थ निरूपणात्शक्ततेत्रैविध्यमयावत्	15	2
III	शक्तिलक्षणानिरूपणम् संयोगादीनांशक्तिनियामकत्वात्जहदजहल्लक्षणानिरूपणयावत्	15	3
IV	लक्षणा व्यंजना निरूपणं मीमांसकाभिमतलक्षणास्वरूपतःव्यंजनायाः तार्किक मत खंडनमपर्यन्तम्	15	4
V	शाब्दबोधसहकारिकारणं आकांक्षा स्वरूपात् तात्पर्य निरूपणपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

1. परमलघुमंजूषा, डॉ जयशंकर लाल त्रिपाठी, कृष्णदास अकादमी, वाराणसी, 1998
- 2 परमलघुमंजूषा,डॉ शिवकान्त झा राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान नयी दिल्ली

ReferenceBooks:

1. संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास, युधिष्ठिर मीमांसक, रामलाल कपूर ट्रस्ट प्रेस, बहालगढ़, हरियाणा
2. परमलघुमंजूषासोपानं, आचार्य शिवप्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

एम.ए.क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-150	वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

व्याकरणशास्त्रस्य व्याकरणस्वरूपं ज्ञातुं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	शब्दस्य ब्रह्मस्वरूपं ज्ञानं भविष्यति।	U
2	व्याकरणशास्त्रस्य शब्दार्थसंबन्धस्य विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति ।	An
3	व्यंग्य व्यंजक सिद्धांतस्य प्रयोगे छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति ।	Ap
4	ध्वनिस्फोटयोः संबंधस्य प्रयोगार्थं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति ।	Ap
5	भाषावबोधविश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An

CL: CognitiveLevels (**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
CO2	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
CO3	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
CO4	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
CO5	3	3	3	1	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् अनादि निधनकारिकातःनित्यत्वेकृतकत्वाकारिकापर्यन्तम्	15	1
II	वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् नानार्थिकामिमांशश्चिदकारिकातःवृद्ध्यादयो यथा शब्द कारिकापर्यन्तम्	15	2
III	वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् अग्नि शब्दस्तथैवकारिकातःप्रत्येकव्यंजका भिन्न कारिकापर्यन्तम्	15	3
IV	वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् यथैवदर्शनैःपूर्वेदुरातकारिकातः सा सर्वविद्याशिल्पानांपर्यन्तम्	15	4
V	वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् सैषासंसारिणाम् संज्ञा कारिकातःउभयेषामप्यविच्छेदादकारिकापर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

1. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्), डॉ शिवशंकर अवस्थी, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2 006

2 वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्),डॉ शंभूदयाल पांडे, चौखम्बा ओरियन्टालिया, वाराणसी

ReferenceBooks:

1. भर्तृहरि का भाषा दर्शन और अर्थ बोध, टीना कुमारी, दिल्ली विश्वविद्यालय दिल्ली, 2021,[http://hdl . handle
I net /10603/644745](http://hdl.handle.net/10603/644745)

2 भर्तृहरि का दर्शन, रामेश्वर प्रसाद त्रिपाठी, बनारस हिन्दू विश्वविद्यालय, वाराणसी, 1977, [http://hdl . handle.
net /10603/314917](http://hdl.handle.net/10603/314917)

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-210	संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासस्य परिचयः भविष्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	संस्कृतव्याकरणस्य प्राचीनत्वविषये ज्ञानं भविष्यति।	U
2	अष्टाध्यायीग्रंथेन शब्दसिद्धि परीक्षणं भविष्यति ।	E
3	पतञ्जलिकालीन भाषायाः प्रयोगक्षेत्रम् ज्ञास्यन्ति ।	Ap
4	प्रक्रियाग्रन्थैः शब्दानां विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति ।	An
5	अवोचीनव्याकरणासिद्धात स्य परीक्षणं भविष्यति।	E

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	-
CO2	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	3
CO3	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	2
CO4	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	-
CO5	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	2	3	3	2	-	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	संस्कृत व्याकरणशास्त्रस्य उत्पत्ति प्राचीनत्वविकासश्च पाणिनीयाष्टकेअनुल्लिखिता:वैयाकरणा:पाणिनीयाष्टकेउल्लिखिता:वैयाकरणा:	17	1
II	आचार्य पाणिनितस्यग्रंथस्यपरिचयः अष्टाध्याया:वृत्तिकाराः वार्तिककारकात्यायनःतस्य ग्रंथ परिचयः	13	2
III	महाभाष्यकारपतंजलिःतस्य ग्रंथ परिचयः महाभाष्यस्यटीकाकाराः काशिकायाःव्याख्यातारः	17	3
IV	पाणिनीय व्याकरणस्य प्रक्रिया ग्रंथकाराः सिद्धांत कौमुदद्याःव्याख्यातारः	16	4
V	आचार्य पाणिनेः अर्वाचीन वैयाकरणाः व्याकरणस्य दार्शनिक ग्रंथकाराः	12	5

BooksRecommended:

- 1.संस्कृत व्याकरण शास्त्र का इतिहास युधिष्ठिर मीमांसक रामलाल कपूर ट्रस्ट प्रेस बहालगढ़ हरियाणा 2000
- 2.व्याकरणशास्त्रेतिहासः,लोकमणी दहाल, भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी

ReferenceBooks:

1. संस्कृत शास्त्रों का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. संस्कृत वांगमय का वृहद इतिहास, प्रो गोपालदत्त पांडे, उत्तरप्रदेश राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान, लखनऊ

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A	व्याकरणम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-220	महाभाष्यम् (तृतीयचतुर्थाह्निके)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

सूत्राणां व्याख्यान पद्धति ज्ञानम् ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	सूत्राणां व्याख्यान पद्धति प्रयोक्तुं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।	Ap
2	गुणवृद्धि इत्यस्य क्षेत्रविस्तार ज्ञानम् ।	U
3	निषेधसूत्रस्य प्रयोगक्षेत्र ज्ञानं भविष्यति ।	Ap
4	संयोगसंज्ञायाः विश्लेषण क्षमता याः विकासः भविष्यति।	An
5	सर्वसंज्ञायाः ज्ञानं भविष्यति।	U

CL: CognitiveLevels (**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	1
CO2	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO3	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO4	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO5	3	3	2	1	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	तृतीयाह्निकम् (वृद्धिरादैच्)	12	1
II	तृतीयाह्निकम् (इकोगुणवृद्धी)	18	2
III	चतुर्थ आह्निकम् न धातुलोपआर्धधातु के क्लिङ्गतिच	15	3
IV	चतुर्थ आह्निकम् दीधीवेवीटाम्हलोअनन्तरा:संयोगः	14	4
V	चतुर्थ आह्निकम् मुखनासिकवचनोअनुनासिकः तुल्यास्यप्रयत्नस्ववर्णम् नाञ्जलौ	16	5

BooksRecommended:

1. व्याकरणमहाभाष्यम् आचार्य मधुसूदन प्रसाद मिश्र चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी 2003
2. व्याकरणमहाभाष्यम् प्रो जय शंकर लाल त्रिपाठी कृष्णदास अकादमी वाराणसी 1998

ReferenceBooks:

1. पतंजलि का व्याकरणदर्शन, डॉ लक्ष्मी नारायण उपाध्याय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2015
2. पतंजलिकालीन भारत, डॉ प्रभु दयाल अग्निहोत्री, बिहार राष्ट्र भाषा परिषद, पटना

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-230	परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रत्वसंपादकप्रकरणम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

छात्राः व्याकरणस्य सिद्धान्तपक्षं ज्ञास्यन्ति ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	व्याकरणासिद्धातस्य लक्ष्यग्रंथेषु प्रयोगः भविष्यति।	Ap
2	शास्त्रे शब्द सिद्धिक्षमतायाः विकासः भविष्यति ।	An
3	परिभाषाणां ज्ञानं भविष्यति ।	U
4	अव्युत्पन्नशब्दानां प्रयोगक्षेत्रस्य प्रयोगः भविष्यति।	Ap
5	व्यापदेशिवद्भावस्य ज्ञानं भविष्यति ।	U

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO2	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO3	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO4	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
CO5	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	व्याख्यानतोविशेषप्रतिपरिभाषातःनानुबंधकृतमसारूप्यम्परिभाषायावत	14	1
II	उभयगतिरिहभवतिपरिभाषातःयत्रानेकविधमान्तर्यपरिभाषायावत	18	2
III	अर्थवद्गृहणेनानर्थकस्यपरिभाषातःवर्णाश्रयेनास्ति प्रत्यय लक्षणंपरिभाषायावत	13	3
IV	उणादयोअव्युत्पन्नानिप्रातिपदिकानिपरिभाषातःपदाङ्गाधिकारेतस्य च तदन्तस्य च परिभाषायावत	15	4
V	व्यपदेशिवदेकस्मिनपरिभाषातःएकदेशविकृतमनन्यपरिभाषायावत	15	5

BooksRecommended:

1. परिभाषेन्दुशेखरः, आचार्य श्रीपादसत्यनारायणमूर्ति राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ, तिरुपति
- 2- परिभाषेन्दुशेखरःडॉ हर्षणतः मिश्र राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान , नई दिल्ली

ReferenceBooks

1. परिभाषेन्दुशेखर परिभाषासूचनयोः तुलनात्मकं अध्ययनं, डॉ शैलेश कुमार तिवारी उत्तराखण्ड संस्कृत विश्वविद्यालय हरिद्वार <http://hd.l.handle.net/10603/477051>
2. परिभाषेन्दुशेखरस्य भूतिटीकायाः समीक्षात्मकमध्ययनं, सापकोटा ध्रुव, बनारस हिन्दू विश्वविद्यालय, वाराणसी, 2021, <http://hd.l.handle.net/10603/354610>

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-II

Program	व्याकरणम्	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-240	परमलघुमंजूषा (धात्वर्थः, निपातार्थः, लकारार्थः, कारकार्थः)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

नव्यन्यायदृष्ट्या व्याकरणशास्त्रस्य समीक्षा कर्तुं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	<u>Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:</u>	
1	धात्वर्थविषयकं नागेशभट्टस्य चिंतनस्य प्रयोगः भविष्यति।	Ap
2	निपातार्थविषयकं नागेशभट्टस्य चिंतनस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
3	लकारार्थस्य प्रयोगपक्षस्य ज्ञानं भविष्यति।	Ap
4	कारकार्थस्य विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
5	कारकत्वज्ञानाव बोधः भविष्यति।	U

CL: CognitiveLevels(R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO2	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO3	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO4	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO5	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	धात्वर्थः,निरूपण धात्वर्थफलस्यनिरूपणतःप्रथमान्तार्थ मुख्य विशेष्यकबोधस्यखंडनमयावत्	15	1
II	निपातार्थःनिरूपण निपातानांद्योतकत्वसमर्थनइत्यतः नियम पदेनपरिसंख्याया अपि ग्रहण पर्यन्तम	15	2
III	लकारार्थ निरूपण लादेशतिङामर्थबोधकत्वसमर्थनइत्यतःविधयर्थविषयकमतभेदपर्यन्तम	15	3
IV	कारकार्थ निरूपण षट्कारकपरिगणनइत्यतः सकर्मक त्वाकर्मक विवेचन	15	4
V	कारकार्थ करणत्वविचारात्षष्ठ्यर्थ विचार पर्यन्तम	15	5

BooksRecommended: BooksRecommended:

1. परमलघुमंजूषा, डॉ जयशंकर लाल त्रिपाठी, कृष्णदास अकादमी, वाराणसी, 1998
- 2 परमलघुमंजूषा,डॉ शिवकान्त झा राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान नयी दिल्ली

ReferenceBooks:

1. संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास, युधिष्ठिर मीमांसक, रामलाल कपूर ट्रस्ट प्रेस, बहालगढ़, हरियाणा
2. परमलघुमंजूषासोपानं, आचार्य शिवप्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

एम.ए.क्लासिक्स

व्याकरणम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-250	प्रौढमनोरमा (स्वादिपर्यंतम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

प्रक्रियाग्रंथस्य परिष्कारपद्धतेः ज्ञानं भविष्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	संज्ञासूत्राणां परिष्कारप्रक्रियायाः ज्ञानं भविष्यति।	U
2	परिभाषा सूत्राणां परिष्कारप्रक्रियायाः प्रयोगः भविष्यति।	Ap
3	परिभाषा सूत्राणां परिष्कारप्रक्रियायाः प्रयोगः भविष्यति।	AP
4	अच्छसंधि इत्यस्य विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
5	हल इत्यस्य प्रयोगक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	Ap

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
CO2	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
CO3	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
CO4	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
CO5	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-

"3"-Strong,"2"-Moderate,"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	संज्ञा प्रकरण मंगलाचरणत्:ऋलृवर्णयोर्विग्रहपर्यन्तम व्याख्या	15	1
II	संज्ञा परिभाषा अच्संधि प्रकरण नाङ्गलौइत्यस्यविग्रहात्स्थानिवदादेशसूत्रेअनल्विधौइत्यस्यमतान्तरेअर्थम्यावत्	16	2
III	अचःपरस्मिन्पूर्वविधौइत्यतःओत्वोष्ठयोः समासेवाअत्र समर्थ परिभाषा प्रवर्ततेन्वा विचार पर्यन्तमपर्यन्तम	15	3
IV	अच्संधिहल् संधि प्रकरण अकःसवर्णेदीर्घःसूत्रात्सितुक् सूत्र पर्यन्तम	14	4
V	हल् संधि प्रकरण ङमोह्रस्वादचिङ्मुणित्यमसूत्रात्एतत्तदर्थगतसंख्याभिधायीतिपर्यन्तम	15	5

BooksRecommended:

1. प्रौढमनोरमा, पंडित श्री जगन्नाथ शास्त्री पाण्डेय, चौखम्बा संस्कृत सीरीज, वाराणसी, 1934

ReferenceBooks:

1. संस्कृत शास्त्रों का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. संस्कृत वांगमय का वृहद इतिहास, प्रो गोपालदत्त पांडे, उत्तरप्रदेश राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान, लखनऊ

एम.ए.क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-310	महाभाष्यम् (पंचषष्ठाह्निके)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

सूत्राणां व्याख्यानपद्धति ज्ञानम् भविष्यति ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	संज्ञासूत्राणां प्रयोगपक्षस्य विकासः भविष्यति।	Ap
2	संज्ञासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
3	संज्ञासूत्राणां प्रयोगपक्षस्य विकासः भविष्यति।	Ap
4	सर्वनामसंज्ञासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
5	सर्वनामसंज्ञासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	2	1	2	-	2	1	-	2	1	3	1	2	-	-
CO2	3	3	3	2	2	-	2	1	-	2	1	3	1	2	-	-
CO3	3	3	3	2	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-
CO4	3	3	3	2	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-
CO5	3	3	3	1	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	पंचम आह्निकम् ईदूदेद्विवचनम्प्रगृह्यम्सूत्रभाष्यात्ईदूतौ च सप्तम्यर्थपर्यन्तम्	15	1
II	पंचम आह्निकम् दाधाध्वदापसूत्रभाष्यात्तक्तवत् निष्ठा पर्यन्तम्	15	2
III	षष्ठ आह्निकम् सर्वादीनिसर्वनामानिसूत्रभाष्यात् विभाषा जसिपर्यन्तम्	15	3
IV	षष्ठ आह्निकम् पूर्वपरावरदक्षिणणोत्तरापरधराणिव्यवस्थायामसंज्ञायाम् सूत्रभाष्यात्अव्ययीभावश्चपर्यन्तम्	15	4
V	षष्ठ आह्निकम् शिसर्वनामस्थानंसूत्रभाष्यात् न वेति विभाषा पर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

1. व्याकरणमहाभाष्यम् आचार्य मधुसूदन प्रसाद मिश्र चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी 2003
2. व्याकरणमहाभाष्यम् प्रो जय शंकर लाल त्रिपाठी कृष्णदास अकादमी वाराणसी 1998

ReferenceBooks:

1. पतंजलि का व्याकरणदर्शन, डॉ लक्ष्मी नारायण उपाध्याय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2015
2. पतंजलिकालीन भारत, डॉ प्रभु दयाल अग्निहोत्री, बिहार राष्ट्र भाषा परिषद, पटना

एम.ए. क्लासिक्स

व्याकरणम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-320	परिभाषेन्दुशेखरः (बाधबीजप्रकरणम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

छात्राः व्याकरणस्य सिद्धान्तपक्षं ज्ञास्यन्ति ।

CourseOutcomes (CO)

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	सूत्राणां पूर्वोपरप्रवृत्ति gyanamज्ञानं भविष्यति ।	U
2	सूत्राणां बहिरंगांतरंग प्रवृत्तिक्षेत्रस्य gyanamज्ञानं भविष्यति ।	Ap
3	विशेषदशायां बहिरंगांतरंग प्रवृत्तिक्षेत्रस्य gyanamज्ञानं भविष्यति ।	U
4	वर्णकायोङ्गकायेयोः विश्लेषण क्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
5	सूत्राणां क्रमानुसारं प्रवृत्तिक्षेत्रस्य gyanamज्ञानं भविष्यति ।	Ap

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	2
CO2	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	1
CO3	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	-
CO4	3	3	3	1	2	1	2	2	-	1	2	3	3	2	-	-
CO5	3	3	3	1	2	1	2	2	-	1	2	3	3	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	पूर्वपरनित्यान्तराङ्गापवादानामुत्तरोत्तरीयमबलीयःपरिभाषतःस्वरभिन्नस्यप्राप्तवन्विधिरनित्योभवतिपर्यन्तम्	12	1
II	असिद्धम्बहिरंगमन्तरंगे परिभाषा	12	2
III	नाजानन्तर्येबहिष्ट्वप्रकृतृप्तिपरिभाषातःअन्तरंगानपिविधीन्बहिरंगोऽप्यपवाधतेपर्यन्तम्	18	3
IV	वार्णादाङ्गम्बलीयोभवतिपरिभाषातःपुरस्तादपवादाअन्तरान्विधीन्वाधन्तेपर्यन्तम्	15	4
V	मध्येअपवादापूर्वान्विधीन्वाधन्तेनोत्तरान्पर्यन्तम्	18	5

BooksRecommended:

1. परिभाषेन्दुशेखरः, आचार्य श्रीपादसत्यनारायणमूर्ति राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ, तिरुपति
- 2- परिभाषेन्दुशेखरःडॉ हर्षणतः मिश्र राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान , नई दिल्ली

ReferenceBooks

1. परिभाषेन्दुशेखर परिभाषासूचनयोः तुलनात्मकं अध्ययनं, डॉ शैलेश कुमार तिवारी उत्तराखण्ड संस्कृत विश्वविद्यालय हरिद्वार <http://hd.l.handle.net/10603/477051>
2. परिभाषेन्दुशेखरस्य भूतिटीकायाः समीक्षात्मकमध्ययनं, सापकोटा ध्रुव, बनारस हिन्दू विश्वविद्यालय, वाराणसी, 2021, <http://hd.l.handle.net/10603/354610>

एम क्लासिक्स.ए.

व्याकरणम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-331	भारतीयदर्शनानि		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

भारतीयदर्शनानां सैद्धान्तिकपक्षपरिज्ञानम्।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	साङ्ख्यकारिकायां सत्कार्यवाद-तत्त्वमीमांसा-प्रमाणमीमांसा- प्रकृतिपुरुषस्वरूपादिपरिज्ञानम्।	U
2	पातञ्जलयोगसूत्रे अष्टाङ्गयोग-चित्तभूमि-चित्तवृत्तीनां परिज्ञानम्।	Ap
3	तर्कसंग्रहे तत्त्वमीमांसा-प्रमाणमीमांसा-परिज्ञानम्।	An
4	वेदान्तसारे पञ्चीकरण-अधिकारीविचार-विवर्तवाद-जीवन्मुक्ति-परिज्ञानम्।	Ap
5	अर्थसङ्ग्रहे धर्मलक्षण-भावनाविचार-विधिविचार-परिज्ञानम्।	E

CL: CognitiveLevels(R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	2	-	1	1	3	1	2	2	2	1	2	3	2	3	2
CO2	1	3	1	-	2	2	1	1	1	1	3	2	1	1	3	1
CO3	3	2	1	-	3	1	2	1	2	1	2	1	1	2	3	1
CO4	3	1	-	1	2	2	3	2	3	2	1	2	2	1	3	1
CO5	2	2	-	1	3	2	1	3	2	1	2	2	2	1	3	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	साङ्ख्यकारिका-सत्कार्यवादः, तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा, प्रकृति-पुरुषस्वरूपः	15	1
II	पातञ्जलयोगसूत्रम्- अष्टांगयोगः चित्तभूमिः, चित्तवृत्तयश्च	15	2
III	तर्कसंग्रहः- तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा	15	3
IV	वेदान्तसारः- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः.	15	4
V	अर्थसंग्रहः- धर्मलक्षणम्, भावनाविचारः, विधिविचारः	15	5

Books Recommended:

- 1.साङ्ख्यकारिका, दो संतनारायण श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2018
- 2.साङ्ख्यकारिका, पंडित ज्वाला प्रसाद गौड़, चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी,
- 3.पातञ्जलयोगदर्शनम्, डॉ सुरेशचंद्र श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2023
- 4.पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः, डॉ विमल कर्नाटक चौखम्बा कृष्णदास अकादमी वाराणसी 2016
- 5.तर्कसंग्रहः, श्री कृष्ण वल्लभाचार्य, चौखम्बा संस्कृत सीरीज ऑफिस वाराणसी 2019
- 6.तर्कसंग्रहः, गोविंदाचार्य चौखम्बा और भारती प्रकाशन वाराणसी 2015
- 7.वेदान्तसारः, श्री रामशरण त्रिपाठी शास्त्री, चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2018
- 8.वेदान्तसारः, डॉ रमाशंकर त्रिपाठी चौखम्बा ओरिएंटलिया दिल्ली 2005
- 9.अर्थसंग्रहः डॉ दयाशंकर त्रिपाठी चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2023
- 10.अर्थसंग्रहः, डॉक्टर कामेश्वर नाथ मिश्रा चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2012
- 11.अर्थसंग्रहः, दो दयाशंकर शास्त्री चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2023

ReferenceBooks:

एम क्लासिक्स.ए.

व्याकरणम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-332	महाभारतरासपञ्चाध्यायीच		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective(LO):

श्रीमद्भगवद्गीता-रासपञ्चाध्यायीग्रन्थयोः प्रमुखसिद्धान्तानाम् परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिज्ञानम्	U
2	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीतायाः साङ्ख्ययोगपरिज्ञानम्	U
3	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीताभक्तियोगपरिज्ञानम्	Ap
4	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीतापुरुषोत्तमयोगपरिज्ञानम्	An
5	रासपञ्चाध्यायीतः प्रेमाभक्तिपरिज्ञानम्	U

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	3	1	1	1	2	1	-	2	2	3	2	2	2	1
CO2	3	3	2	1	1	3	3	2	1	2	2	3	1	1	1	1
CO3	2	3	3	1	1	2	2	2	-	1	1	2	3	3	2	3
CO4	3	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	3	2	2	3	2
CO5	3	3	3	1	1	1	2	3	-	3	3	2	2	2	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिचयः	15	1
II	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 2	15	2
III	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 12	15	3
IV	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 15	15	4
V	रासपञ्चाध्यायी	15	5

Books Recommended:

1. श्रीमद्भागवत् महापुराण, व्यास, गीताप्रेस, गोरखपुर
2. श्रीमद्भगवद्गीता, व्यास, गीताप्रेस, गोरखपुर

ReferenceBooks:

एम क्लासिक्स.ए.

व्याकरणम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-341	भाषाविज्ञानम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective (LO):

संस्कृतभाषाविज्ञानस्य सिद्धान्तानां परिज्ञानम्।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	भाषायाः लक्षण-उत्पत्ति-विकासादीनां परिज्ञानम्।	U
2	ध्वनियंत्रस्य ध्वनेरुत्पत्तेः ध्वनिग्रामादीनां च परिज्ञानम्।	U
3	भाषायाः वर्गीकरणस्य परिज्ञानम्।	Ap
4	भारोपीयभाषापरिवारस्य परिज्ञानम्।	An
5	वैदिकसंस्कृतलौकिकसंस्कृतयोः संस्कृतप्राकृतयोः तुलनात्मकाध्ययनस्य परिज्ञानम्।	E

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	3	1	-	3	2	2	2	3	3	2	3	3	2	1
CO2	3	2	2	1	1	3	2	1	2	3	3	2	3	3	1	2
CO3	3	3	3	1	-	3	2	2	1	2	2	3	2	2	1	2
CO4	2	1	1	1	-	3	2	2	2	3	3	2	3	3	1	1
CO5	3	3	2	1	1	3	2	2	2	3	3	2	3	3	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	भाषालक्षणम्, उत्पत्ति-विकासौ	15	1
II	ध्वनियन्त्रम्, ध्वनिनामुत्पत्तिः, ध्वनिग्रामः	14	2
III	आकृतिमूलकवर्गीकरणम्, पारिवारिकवर्गीकरणम्	14	3
IV	भारोपीयभाषापरिवारे हिन्द-ईरानीशाखा	20	4
V	वैदिकसंस्कृत-लौकिकसंस्कृतयोः संस्कृत-प्राकृतयोः तुलनात्मकमध्ययनम्	12	5

BooksRecommended:

- 1.भाषा विज्ञान, डॉ भोलानाथ तिवारी, किताब महल प्रकाशन, 2012
- 2.संस्कृत भाषा विज्ञान, डॉ कुंजविहारी पाण्डेय जगदीश संस्कृत पुस्तकालय जयपुर 2019
- 3.भाषाविज्ञान-सोपानम्, श्री मनोज कुमार द्विवेदी, चौखंबा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2008

ReferenceBooks:

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
Course Code	Course Title		Course Type
VY-342	संस्कृतपत्रकारिता		Elective
Credit	Hours Per Week(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
Maximum Marks	CIA		ESE
100	30		70

Learning Objective (LO):

संस्कृतपत्रकारितायाः परिज्ञानम्।

Course Outcomes (CO):

CO No.	Expected Course Outcomes	CL
	At the end of the course, the students will be able to:	
1	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासस्य परिज्ञानम्।	U
2	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्व-उद्देश्य-समस्यादीनां परिज्ञानम्।	Ap
3	सम्पादकानां व्यक्तित्वपरिज्ञानम्।	AP
4	स्वतन्त्र्यपूर्ववर्तिसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिज्ञानम्।	An
5	स्वतन्त्र्योत्तरसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिज्ञानम्।	Ap

CL: Cognitive Levels (**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSO Mapping for the course:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	1	-	-	3	2	3	1	-	2	3	2	3	3	3	2
CO2	2	-	-	1	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	2	3
CO3	3	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	2	3	3	3	2
CO4	2	1	1	-	1	2	2	1	1	2	3	2	2	2	2	3
CO5	3	1	1	1	2	3	2	1	-	3	2	2	3	3	2	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"No Correlation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No. of Lectures	CO No.
I	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासः	15	1
II	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्वं, उद्देश्यः, समस्याः	16	2
III	सम्पादकानां व्यक्तित्वं	15	3
IV	स्वातन्त्र्यपूर्ववर्तिप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां	14	4
V	स्वातन्त्र्योत्तरप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः	15	5

Books Recommended:

1. संस्कृत पत्रकारिता का इतिहास, डॉ. रामगोपाल मिश्र, विवेक प्रकाशन, नई दिल्ली
2. संस्कृत पत्रकारिता, डॉ. बलदेवानन्द सागर, संस्कृतभारती, नई दिल्ली, 2011

Reference Books:

एम.ए. क्लासिक्स

व्याकरणम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-351	धर्मशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective (LO):

धर्मशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentwillbeableto:	
1	पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः	U
2	पारस्करगृह्यसूत्रानुसारं यज्ञीयसंस्कारपरिज्ञानम्	Ap
3	मनुस्मृत्यनुसारेण सृष्ट्युत्पत्तिज्ञानम्	An
4	मनुस्मृत्यनुसारेण धर्मस्य लक्षणादीनां परिज्ञानम्	Ap
5	मनुस्मृत्यनुसारेण शिष्टाचारादि परिज्ञानम्	An

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	2	3	2	2	-	2	1	1	2	2	3	3	-	1	-
CO2	3	2	2	1	1	-	1	3	2	3	3	2	3	1	1	-
CO3	3	2	3	2	3	1	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1
CO4	3	2	3	2	3	-	2	2	1	3	2	2	3	-	1	1
CO5	3	2	3	2	2	1	3	1	1	2	2	1	2	-	1	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः	10	1
II	पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथमकाण्डम्	14	2
III	मनुस्मृतिः प्रथमोऽध्यायः	16	3
IV	मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 1तः120 पर्यन्तम् श्लोकाः	17	4
V	मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 121- समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	18	5

BooksRecommended:

1. मनुस्मृति, श्री हरगोविन्द शास्त्री, चौ. कृष्णदास अकादमी, वाराणसी, 2019
2. पाराशर गृह्यसूत्र, डॉ. सुधाकर मालवीय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी, 2018

Reference Books:

1. धर्मशास्त्र का इतिहास, डॉ. पी.वी. काणे, उ.प्र. हिन्दी संस्थान, लखनऊ, 1992

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-352	ज्योतिषशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective(LO):

ज्योतिषशास्त्रस्य सैद्धान्तिकतत्त्वानां परिचये सफलः भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति :-	C L
1	नक्षत्राणां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टयोगानां प्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	A p
2	ग्रहाणां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टयोगानां प्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति। ग्रहाणां दृष्टिस्तथा मित्रामित्रत्वविषयेऽपि ज्ञास्यति ।	A p
3	राशीनां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टप्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	AP
4	दशम-भावस्य विशेषसंज्ञानां परिचयं प्राप्य तेषां विशेषतां विषये ज्ञास्यति	A p
5	ब्राह्मं, दिव्यं ,सौर-चान्द्रादि नवविधकालमानां परिचयमवाप्तं तेषां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।	AP

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

P OCO	P O S											PS O				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	2	3	3	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
C02	3	2	3	2	2	1	2	1	3	3	3	3	2	3	1	3
C03	3	3	3	1	2	-	2	2	1	2	2	3	1	2	2	1
C04	3	3	2	1	1	2	2	1	1	2	1	3	3	3	1	2
C05	3	3	3	-	1	1	2	3	2	2	2	3	1	2	3	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

U ni t N o.	Topics	No.ofLectu res	CO No.
I	नक्षत्राणां परिचयः	15	1
I	ग्रहाणां परिचयः.	15	2
I	राशीनां च परिचयः	15	3
I	दशमभावस्य ग्रहणयोश्च परिचयः	15	4
V	नवविधकालपरिचयः.	15	5

Books Recommended:

- 1.महाभारतीय ज्योतिष, डा. शिवेश्वर उपाध्याय पूर्वाचार्य, ज्योतिषविभाग शासकीय दूधाधारी श्रीवैष्णव स्नातकोत्तर संस्कृत महाविद्यालय रायपुर (छत्तीसगढ़)
- 2.अतिबृहदवकहडाचक्रम्, काशीस्थ-संन्यासि-संस्कृतपाठशालीय-ज्योतिष-शास्त्राध्यापक-ज्योतिषाचार्य-तीर्थ-पण्डित श्रीसीतारामशर्मणा सम्पादितम् ।
3. श्रीदैवज्ञवैद्यनाथविरचितः, जातकपारिजातः, पण्डित श्रीकपिलेश्वरशास्त्रिणा स्वोपज्ञया 'सुधाशालिनी' समाख्यया संस्कृतटीका सहिता

ReferenceBooks:

श्रीमदैवज्ञ श्रीवराहमिहिराचार्येण विरचितम्, बृहज्जातकम् श्रीभट्टोत्पलसंस्कृतव्याख्यया तथा केदारदत्त-हिन्दी व्याख्ययोपेतम्, व्याख्याकारः केदार जोशी

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-410	महाभाष्यम्		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks		CIA	ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):
सूत्राणां व्याख्यानपद्धति ज्ञानम् भविष्यति ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	परिभाषासूत्राणां प्रयोगपक्षस्य विकासः भविष्यति।	Ap
2	संज्ञासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
3	परिभाषा सूत्राणां प्रयोगपक्षस्य विकासः भविष्यति।	Ap
4	संज्ञासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
5	परिभाषासूत्राणां परिष्कारस्य ज्ञानं भविष्यति।	U

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO2	1	1	2	3	3	3	2	2	2	1	2	1	1	-	3	-
CO3	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO4	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO5	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	सप्तम आह्निकम् इग्यणःसंप्रसारणम्सूत्रभाष्यात्उरणपरःपर्यन्तम्		1
II	सप्तम अष्टम आह्निके अलोअन्त्यस्यसूत्रभाष्यात्अचःपरस्मिनपूर्वविधौपर्यन्तम्		2
III	अष्टम आह्निकम् न पदांतद्विर्वचनवरेयलोपस्वरसवर्णानुस्वारदीर्घजश्चरविधिषुसूत्रभाष्याद्विर्वचनेअचि पर्यन्तम्		3
IV	नवमआह्निकम् आदर्शनम्लोपःसूत्रभाष्यातअलोअन्त्यात् पूर्व उपधा सूत्र भाष्य पर्यन्तम्		4
V	नवमआह्निक तस्मादित्युत्तरस्यसूत्रभाष्यातएङ्प्राचाम्देशेपर्यंतम्		5

BooksRecommended:

1. व्याकरणमहाभाष्यम् आचार्य मधुसूदन प्रसाद मिश्र चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी 2003
2. व्याकरणमहाभाष्यम् प्रो जय शंकर लाल त्रिपाठी कृष्णदास अकादमी वाराणसी 1998

ReferenceBooks:

1. पतंजलि का व्याकरणदर्शन, डॉ लक्ष्मी नारायण उपाध्याय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2015
2. पतंजलिकालीन भारत, डॉ प्रभु दयाल अग्निहोत्री, बिहार राष्ट्र भाषा परिषद, पटना

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-420	परिभाषेन्दुशेखरः(शास्त्रशेषप्रकरणम्)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

छात्राः व्याकरणस्य सिद्धान्तपक्षं ज्ञास्यन्ति ।

CourseOutcomes (CO)

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	सूत्राणां नित्यानीतय ज्ञानं भविष्यति ।	U
2	संज्ञासूत्राणां प्रवृत्तिक्षेत्रस्य ज्ञानं भविष्यति ।	Ap
3	विशेषदशायां प्रधानाप्रधानप्रवृत्तिक्षेत्रस्य ज्ञानं भविष्यति ।	U
4	निषेध सूत्राणां विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
5	स्वार्थिकसूत्राणां प्रवृत्तिक्षेत्रस्य ज्ञानं भविष्यति ।	Ap

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO2	3	3	3	-	2	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO3	3	3	3	-	3	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO4	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO5	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	प्रातिपदिकग्रहणेलिंगविशिष्टस्यापिग्रहनमपरिभाषतःसमासांतविधिरनित्यःपर्यन्तम्	15	1
II	सन्निपातलक्षणोविधिरनिमित्तस्तद्विधातस्यपरिभाषातःसंज्ञापूर्वकविधेरनित्यत्वम्	15	2
III	आगमशास्त्रमनित्यम्परिभाषातःप्रधानाप्रधानयोःप्रधाने कार्य संप्रत्ययःपर्यन्तम्	15	3
IV	अवयवप्रसिद्धेः समुदाय प्रसिद्धिर्बलीयसीपरिभाषातःनिषेधाश्चबलीयांसःपर्यन्तम्	15	4
V	अनिर्दिष्टार्थाःप्रत्ययाःस्वार्थपरिभाषातःअर्धमात्रालाघवेनपुत्रत्सवंमन्यन्तेवैयाकरणाः	15	5

BooksRecommended:

1. परिभाषेन्दुशेखरः, आचार्य श्रीपादसत्यनारायणमूर्ति राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ, तिरुपति
- 2- परिभाषेन्दुशेखरःडॉ हर्षणतः मिश्र राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान , नई दिल्ली

ReferenceBooks

1. परिभाषेन्दुशेखर परिभाषासूचनयोः तुलनात्मकं अध्ययनं, डॉ शैलेश कुमार तिवारी उत्तराखण्ड संस्कृत विश्वविद्यालय हरिद्वार <http://hd.l.handle.net/10603/477051>
2. परिभाषेन्दुशेखरस्य भूतिटीकायाः समीक्षात्मकमध्ययनं, सापकोटा ध्रुव, बनारस हिन्दू विश्वविद्यालय, वाराणसी, 2021, <http://hd.l.handle.net/10603/354610>

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-431	अर्थशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः	Ap
2	अर्थशास्त्रीय विद्यासमुद्देश-त्रयीस्थापना-वार्तादण्डनीत्यादीनां परिज्ञानम्	An
3	अर्थशास्त्रीय वृद्धसंयोग-इन्द्रियजय-राजर्षिव्यवहार-अमात्यनियुक्तिपरिज्ञानम्	E
4	अर्थशास्त्रीय परिज्ञानम्	U
5	अर्थशास्त्रीय मन्त्रिपौरोहित्यनियुक्ति-अमात्यपरीक्षण-गुप्तचरनियुक्ति-स्वदेशविहिताविहिताचारपरिज्ञानम्	Ap

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	-	3	1	2	3	1	2	-	1	-	-	2	1	2	1	3
CO2	-	3	-	1	3	1	2	1	3	-	1	3	2	3	1	3
CO3	1	3	-	2	3	-	2	-	2	1	-	3	1	2	2	1
CO4	1	3	1	2	3	-	2	-	1	1	1	3	1	2	1	1
CO5	-	3	-	3	3	-	2	1	2	1	-	3	1	2	2	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः	15	1
II	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-4 अध्यायाः)	15	2
III	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 5-8 अध्यायाः)	15	3
IV	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 9-12 अध्यायाः)	15	4
V	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 13-15 अध्यायाः)	15	5

BooksRecommended:

1. कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्, रामतेज शास्त्री, आर्यावर्त संस्कृति संस्थान दिल्ली 2022
2. कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्, वाचस्पति गैरोला, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी

ReferenceBooks:

एम.ए. क्लासिक्स
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-432	पालि:प्राकृत-अपभ्रंशञ्च		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयो भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयस्य ज्ञानं भविष्यति।	Ap
2	ससजातकम् महापजातिगोतमीगाथा इत्येषां परिचयः, सम्मावत्तना, माया देविया सुपिनं, ज्ञानं भविष्यति।	U
3	अभिलेखानां विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
4	प्राकृत भाषायाः ज्ञानं भविष्यति।	U
5	अपभ्रंश भाषायाः ज्ञानं प्रयोगक्षेत्रस्य भविष्यति।	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	2	1	1	-	2	2	1	1	1	3	2	2	2	1
CO2	3	3	1	2	3	-	2	1	-	1	1	3	1	3	2	1
CO3	3	3	3	2	2	1	2	2	1	2	3	2	2	2	1	2
CO4	2	2	2	2	2	1	2	1	-	2	1	3	3	3	1	1
CO5	3	3	3	1	2	1	2	1	1	2	2	3	1	2	3	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयः	15	1
II	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् ससजातकम्, महापजातिगोतमीकथा, सम्मावत्तना, मायादेविया, सुपिनम् इत्येषां परिज्ञानम् ।	17	2
III	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् गिरनारभिलेखः, बेसनगराभिलेखः, मथुराभिलेखः, हाथीगुम्फाभिलेखः, इत्येषां परिज्ञानम् ।	16	3
IV	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् गाहासत्तसई, वसुदत्तकथा, मूलदेवकथा, गउडवहो इत्येषां परिज्ञानम् ।	13	4
V	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् दोहाकोष, पउमचरिउ, अपभ्रंशमुक्तकसंग्रहः, पाहुडदोहा इत्येषां परिज्ञानम् ।	14	5

BooksRecommended:

- 1 प्राचीन भारतीय अभिलेखों का अध्ययन – वासुदेव उपाध्याय
2. पालि प्राकृत अपभ्रंश संग्रह – राम अवध पाण्डेय , रविनाथ मिश्र , प्रकाशक - विश्वविद्यालय प्रकाशन चौक वाराणसी

Reference Books:

1. अभिलेखमाला, पं रमाकांत झा, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी, 2013

एम क्लासिक्स.ए.
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-441	दृश्यकव्यम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

शूद्रकविरचितमृच्छकटिकस्य नाट्यशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानं, मानवीयमूल्यानां च परिज्ञानम्

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	शूद्रकस्य मृच्छकटिकस्य च परिचयः	Ap
2	मृच्छकटिकानुसारं चारुदत्तवसन्तसेनयोः उदात्तभावज्ञानम्	An
3	मृच्छकटिकानुसारं सामाजिकजीवनदर्शनम्	U
4	मृच्छकटिकानुसारं पुरातनकलाविशिष्टज्ञानम्	Ap
5	मृच्छकटिकानुसारं मानवीयमूल्याधारितकथावस्तुज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	-	2	1	1	1	2	3	3	2	1	2
CO2	3	2	3	2	2	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	1
CO3	2	3	3	2	1	1	2	3	3	1	2	3	3	2	2	3
CO4	3	3	3	1	3	1	2	2	1	3	2	2	2	3	2	2
CO5	3	3	3	1	2	-	3	2	1	1	2	3	3	2	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	मृच्छकटिकस्य च परिचयः	10	1
II	मृच्छकटिकस्य 1 अंकः	15	2
III	मृच्छकटिकस्य 2 अंकः	15	3
IV	मृच्छकटिकस्य 3 अंकः	15	4
V	मृच्छकटिकस्य 4-5 अंकौ	20	5

BooksRecommended:

1. मृच्छकटिकम्, आचार्य जगदीश चन्द्र मिश्र, चौ. सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी, 2014
2. मृच्छकटिकम्, डॉ. गंगासागर राय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी,

Reference Books:

एम.ए.कलासिक्स

व्याकरणम्

Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-442	संस्कृतशोधप्रविधिः		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks		CIA	ESE
100	30		50Theory+20Practical

LearningObjective (LO):

संस्कृतशोधप्रविधिपरिज्ञानम्

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	शोधस्य संज्ञा-प्रकृति-परिसर-प्रकार-पद्धत्यादीनां परिज्ञानम्।	R
2	शोधस्य विषयनिर्वाचन-प्रकल्पसंरचना-तथ्यसंग्रहणादीनां परिज्ञानम्।	U
3	भाषान्तरीकरणादीनां परिज्ञानम्।	Ap
4	समीक्षात्मकग्रन्थादीनां सम्पादन-मुद्रण-संशोधनादीप्रविधीनां परिज्ञानम्।	Ap
5	शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिपरिज्ञानम्।	C

CL: CognitiveLevels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	1	3	3	2	2	1	-	-	2	2	3	3	2	3	1
CO2	3	3	2	3	2	2	1	1	1	2	3	2	2	3	3	-
CO3	3	3	3	3	2	2	1	-	1	2	2	3	3	2	2	1
CO4	2	2	3	2	3	2	1	1	1	1	1	3	3	3	3	-
CO5	3	1	3	3	2	3	1	1	-	2	2	3	2	3	3	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	संस्कृतशोधप्रविधे: प्रथमपरिच्छेदः	16	1
II	संस्कृतशोधप्रविधे: द्वितीयपरिच्छेदः	15	2
III	संस्कृतशोधप्रविधे: तृतीयपरिच्छेदः	15	3
IV	संस्कृतशोधप्रविधे: चतुर्थपरिच्छेदः	14	4
V	संस्कृतशोधप्रविधे: पञ्चमपरिच्छेदः	15	5

Books Recommended:

संस्कृतशोधप्रविधिः, डॉ. सत्यनारायण आचार्य, सिद्धमहावीरपाटणा पुरी उडीसा 2012

ReferenceBooks:

:

एम क्लासिक्स.ए.
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-451	पुराणेतिहासः		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

रामायण-महाभारत-पुराणादीनां परिज्ञानम्।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentwillbeableto:	
1	महर्षिवाल्मीकिः महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयपरिज्ञानम्	U
2	रामायणस्य परिज्ञानम्	Ap
3	महाभारतस्य परिज्ञानम्	An
4	मत्स्य-वामन-वायु-ब्रह्मवैवर्त-ब्रह्माण्ड-ब्रह्म-भविष्य-भागवत-मार्कण्डेय-पुराणानां परिज्ञानम्	Ap
5	वाराह-स्कन्द-कूर्म-गरुड-लिङ्ग-पद्म-नारद-अग्नि-विष्णु-पुराणानां परिज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	2	3	1	2	2	2	3	2	2	2	2
CO2	3	2	3	3	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	2	3
CO3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3	3	3	2	1	1	3
CO4	3	3	3	1	1	2	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2
CO5	3	3	3	1	2	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	महर्षिवाल्मीकि: महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयः	15	1
II	रामायणस्य परिचयः	15	2
III	महाभारतस्य परिचयः	15	3
IV	मत्स्य-वामन-वायु-ब्रह्मवैवर्त-ब्रह्माण्ड-ब्रह्म-भविष्य-भागवत-मार्कण्डेय-पुराणानां सामान्यपरिचयः	15	4
V	वाराह-स्कन्द-कूर्म-गरुड-लिङ्ग-पद्म-नारद-अग्नि-विष्णु-पुराणानां सामान्यपरिचयः	15	5

Books Recommended:

1. रामायणम्, महर्षि वाल्मीकि, गीताप्रेस गोरखपुर
2. महाभारत, महर्षि व्यास, गीताप्रेस गोरखपुर
3. पुराण विमर्श, बलदेव उपाध्याय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी

ReferenceBooks:

एम सिक्सक्ला.ए.
व्याकरणम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	व्याकरणम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
VY-452	संस्कृत-अदृष्ट-गद्य-पद्यव्याख्यानिबन्धाश्च		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

संस्कृत-अदृष्ट-गद्य-पद्यमाध्यमेन व्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम् निबन्धादिसंरचनाज्ञानम्

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	अदृष्टगद्यव्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम्	C
2	अदृष्टपद्यव्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम्	C
3	शास्त्रीयनिबन्धज्ञानम्	Ap
4	सामाजिकनिबन्धज्ञानम्	Ap
5	सांस्कृतिकनिबन्धज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	3	3	2	3	3	2	1	1	3	2	1	3	2	1	2
CO2	1	2	3	3	2	3	2	1	-	3	2	1	2	3	2	2
CO3	-	3	2	3	1	3	2	-	1	2	3	1	3	3	1	1
CO4	1	3	3	2	3	2	2	1	1	3	3	1	3	2	2	1
CO5	-	3	3	2	3	1	3	1	1	2	3	1	2	3	1	3

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	अदृष्टगद्यव्याख्या	15	1
II	अदृष्टपद्यव्याख्या	15	2
III	शास्त्रीयनिबन्धाः	15	3
IV	सामाजिकनिबन्धाः	15	4
V	सांस्कृतिकनिबन्धाः.	15	5

BooksRecommended:

1. संस्कृत निबन्ध शतकम्, कपिलदेवद्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
2. संस्कृत निबन्ध चन्द्रिका, डॉ. राकेश शास्त्री, धर्मनीराजना प्रकाशन, दिल्ली, 2003
3. संस्कृत निबन्ध मन्दाकिनी, डॉ. आद्या प्रसाद मिश्र, अक्षयवट प्रकाशन, इलाहाबाद
4. बृहद् अनुवाद चन्द्रिका, चक्रधर नौटियाल हंस, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी

ReferenceBooks:

